

pretesno; „kerv“ je ob zdravji in boleznih, „skern“ (Verderbniss) pa ravno tako ne velja za vse „Seuchen“, kakor mor, pomor ne. Naj bolj pa se kaže kako potreba je drobne pazljivosti v tacih rečeh, ako primerimo besedo skernino, ki jo je gosp. Medved nasvetoval, s skernino v gosp. Janežičevem slovníku, kjer stoji zapisano: „Skernina, Gicht, Fraiss, skernast, gichtisch, Fraissen-fällen unterworfen; skernina na nogah, Fussgicht“. Kako je mōgla „Gicht“ in pa „Fraiss“ stopnjo „Epidemie“ dospeti, ne vēm; tedaj pustim to pravdo v razsodbo dotičnima gospodoma.

Gosp. Janežič ima v svojem slovníku za „Epidemie“ kuga, mor, gosp. Murko pa le kuga (kar se z mojim mnenjem ujema); v J. Mazuranovičovem ilirskem slovníku se veli pošast, pošlica, rednja, kuga, v Stuliovem stoji „Epidemia (influenza di malattia tra le bestie (!) poseljica, nastajanje od nemochi, v serbskem jeziku pošast, v českem nákaza, mor“, v poljskem epidemija, choroba powszechnie panujaca, v rusovskem je „Seuche“ zaraza, jazva itd., „Pest“ pa čuma, moravaja jasva, mor, morovoe.

Kaj je pravo v vseh teh besedah, kaj ne, bojo častiti bravci sedaj sami lahko razsodili.

Pa glejmo še, kako so slovenski pisatelji že pred nami razumevali „kugo“.

Na str. 23. tiste knjige, ki je bila leta 1792 pod naslovom „Bukve od kug inu bolesen goveje shivine itd.“ natisnjena, beremo sledeče: „Od kug, inu njih sort. Kadar v' eni desheli, ali v' enim kraji vezh shival eno bolesen ima: kadar vezh krav ali volov, vezh ováz ali fvin na enkrat, ali poversti sboly, tistikrat pravite vy, de je letó kuga, shivinska bolesen, inu imate prov; tam pak vy nimate prov, kadar menite, da je ena fama taka bolesen, katera shivinzo podere. Je veliku fort te bolesni, inu vfaka je drugazhi; vsaka ima kaj posebniga, kar te druge nimajo“ itd. —

Ako tedaj vse to, kar sem tukaj v razjasnjenje zapopadka „epidemije“ in „kuge“ razložil, do dobrega prevdarimo; bi morebiti vendar utegnili naj bolj prav biti, ako besedo kugo sprejmemo za zaznamljanje „Seuche“, kužen-na-no za „seuchenartig“, in da kuge razdelimo v nalezljive in nenalezljive.

O teh zaznambah sva se zedinila tudi z gosp. prof. Strupi-tom in tako se bere na 31. strani 4. dela „živino-zdravstva“.

Vēm, da z besedo kužen-na-no v tem pomenu (seuchenartig) pridemo v hudo zadrego s tem, kakor ljudstvo sploh to besedo rabi, namreč za „nalezljiv-a-o“; al ravno to me moti: ali tisti naših sprednikov, ki so prvi naredili besedo „kugo“, so res tudi mislili na razširjenje bolezni (na to, kar je „Seuche“) ali pa le samo na nalezljivost njeno. Ako, na priliko, stekel pès popade človeka, pravijo, da ga okuži, in vendar zna biti le en sam pès stekel, ni pa jih več. Tù ni kuge (Seuche), — kužen pès pa je. Kaj nekje korenika besed kuga, kužen — in odkod kužej, kužek (kleiner Hund), kuželca (Stechapfel)?

To so moje misli, ktere podveržem razsodbi gospodom, ki se udeležujejo izdelovanja slovníka našega, in sploh občinstvu. Skusil sem z dokazi utrditi, kaj je pravo po mojem mnenju, pa tudi brez vzroka ničesa nisem zaverigel. Naj sodijo sedaj o vsem tem še drugi gospodje jezikoslovci; le to prosim, da razsojevaje naj se ustopijo na razloženo podstavo zdravništva, da pravega zapopadka ne zanemarimo, ker, kakor sem rekel, v znanstvenih rečeh moramo biti natanjčni (präcise). Besedo „Epidemie“ bi že lahko odpravili z besedo „epidemija“ — al za „Seuche“ (ansteckende und nicht ansteckende) moramo domačo besedo imeti. Če vzamemo kugo po mnenju gosp. Jerana le za „alleransteckendste Krankheit“, ergo za „Pest“, kaj bomo vzeli potem za „Seuche“ sploh? Vredništvo.

Novičar iz raznih krajev.

Po višjem ukazu je prodajanje zrezanega ordinar-tobaka po sedanji ceni funt po 14 kr. v vsi pokrajni nove monopolne okolije prepovedano, le v vojaški granici je še dopušeno; tudi rudokopom se nikjer več ne smé tobak po nižji ceni prodajati. — Sliši se, da se bo armada avstrijska zlo zmanjšala, kadar bo mir gotov, in tako deržavi veliko stroškov prihranilo; govori se tudi, ker bo potem tudi oficirjev odveč, da tudi oficirji, ako bojo želeli, se bojo pod posebnimi pogoji proti polovici plače začasno odpustili iz službe. — Da pa je mir že gotov, smemo soditi iz besed, s kterimi je po telegrafnem naznanilu iz Londona 15. dan t. m. minister Palmerston odgovoril na vprašanje poslanca Disraeli-a, rekoč: „Pruska vlada ni bila povabljená v pariški zbor za pretresovanje predlogov, ampak za poterdbo sklepov“. S tem se ujema telegrafno naznanilo iz Berolina, ktero pravi: „Grof Orlov je pisal v Petrograd, da se je pariški zbor zedinil zastran 5. predloga in da je po tem takem mir gotov. Budberg in Titov se bota v Petrogradu udeležila posvetovanj, kterih cilj in konec bode, določiti pravila, kako naj se rusovska vlada po sklenjenem miru diplomatično obnaša“. — Če je tudi naj novejša novica resnična, ktera je včeraj v Ljubljani od ust do ust šla, da se je namreč v nedeljo zvečer cesarju Napoleonu rodil cesarjevič, se bo spolnilo to, česar je Napoleon že dolgo želel pa tudi pričakoval, namreč, da oklic mirne sprave se je ujel z rojstvom prihodnjega cesarja francozkega. Bere se, da zraven sv. očeta papeža botra bo kraljica švedska botrica novorojenega deteta. — Iz Petrograda se piše 6. dan t. m.: „Še tri dni in naš pust — „maslenica“ — je pri kraji in veliki post se bo začel. Pričakovani mir je povsod toliko radost obudil, da poslednji teden „maslenice“ je bil veliko bolj živ in vesel kakor pretekle leta; toliko unanjih je privrelo v mesto, da vse gostivnice so bile polne; v glediših se igra dvakrat na dan; le južno vreme, ki je nastopilo perve dni tega mesca, kalí veselice nekoliko zavolj velike mokrote in gerdih potov“. Iz Rima se piše: Jakob Picipios iz Skija, pisatelj na Francozkem in v Carigradu glasovite knjige „l Eglise Orientale“ je nedavnej došel v Pariz. Njegov namen je, pospešiti zedinjenje izhodne in zahodne cerkve; v dosego tega namena želi društvo osnovati, ktere središče naj bo Rim s podružnicami v Parizu, v Bruselji, na Dunaji, v Bukureštu itd. — V Berlinu so se poslednje dni godile strašne reči: ni dolgo kar se je iz ene rodovine zavdalo 4 ljudi s kloroformom, je neki oče zavolj siromaštva zaklal 4 svojih otrok, potem pa sam sebe; kmali potem je v dvoboju ustreljen bil višji policijni vodja, in berž za njim se je ustrelil imeniten kraljev vradnik. Vse mesto je pokonci zastran tolikih žalostnih prigodb in vsi časniki so polni popisov, ker poslednja dva moža sta mnogo čislana vradnika bila. — V Londonu je te dni neka mati (judinja) rodila čveterčke, namreč 3 dekličke in enega fantika; vsi so z materjo vred zdravi. — Al je žena z 49 leti že postarna žena? V Lionu na Francozkem je bila unidan zavoljo tega pravda. Neki gospodar je kupil nedavnej hišo za 5125 frankov; po neki naključbi se je zgodilo, da ni bral ekstrakta gruntnih bukev, v kterem je stalo, da zraven tega ima še preživiti postarno ženo. Kupec se je izperva potolažil s tem, češ, stara ženica ne bo dolgo živela, — al kako se prestraši, ko pride tista postarna žena v podobi čverste vdovek njemu. Berž leti k dohtarju za svét prašat; ta pa mu svetuje, naj se pritoži, da kup ne velja, ker od močne 49 let stare ženske se ne more reči, da je postarna žena. Sodija sprejme tožbo in dohtar si prizadeva dokazati, da je kupec le dolžnost prevzel stari ženi živež do smerti dajati, 49 let stara in močna vdova pa ni stara žena. Sodnija je sklenila, da ima kupec plačati kar je kupil, — pravde pa: ali je 49 stara ženska postarna žena, se ni dotaknila.